

דף הבית < אודות המכללה < פרסומי המכללה < כתב העת "בתנועה" > כרך ז' חוב' 3-4 (נוב, 2005) <

תואר ראשון תואר שני הכשרת אקדמאים מכינות רפואה משלימה הסמכה בספורט תיירות ופנאי אתגרי תעודה והשתלמויות

הרטוריקה הריגושית של פרשני כדורגל בישראל

אריסטו מגדיר את הרטוריקה כאומנות החקירה של אמצעי השכנוע שניתן להשתמש בהם בנסיבות מנסיבות שונות. קיימים שלושה סוגים של טיעונים: טיעונים שמקורם באישיותו של הנואם, (Ethos) טיעונים שכליים, (Logos) וטיעונים רגשיים. (Pathos) מחקר זה עוסק בטיעונים ריגושיים, שנועדו לעורר אצל המאזין מצב-רוח מסוים, שיביא לידי הסכמה באמצעות דרכים הפונות אל הרגש, ומטרתו היא לעמוד על האמצעים הרטוריים הריגושיים המשמשים בלשונם של פרשני הכדורגל במאמרים המופיעים בעיתונות הכתובה. הדיון יתרכז במהותם, התנהגותם ומעמדם כאמצעי שכנוע בטקסט. נבדקו אמצעי השכנוע הריגושיים הבולטים ביותר ב-13 מאמרים שונים, שהתפרסמו בפרק זמן קצר (חורף 2002), ושעסקו בשני נושאים בלבד: מכבי חיפה בגביע אירופה לאלופות ונבחרת ישראל במשחקה נגד מלטה. הבחירה הייתה בארבעה פרשני כדורגל, המייצגים את שלושת העיתונים המרכזיים במדינת ישראל.

מן המחקר עולה כי בלשונם של פרשני הכדורגל בולט במיוחד השימוש במישלב לשוני נמוך אך עם זאת לשונם אינה חפה משימוש בלשון גבוהה. אמצעי ייחודי ללשונם הוא השילוב בין מילים ממישלב לשוני גבוה לצד מילים ממישלב לשוני נמוך באותו משפט או באותה פסקה. שילוב זה נובע, כפי הנראה, מן הרצון לכתוב ולהתבטא כבר-סמכא, אמין ומקצועי, ועם זאת לפנות אל קהל הקוראים "בגובה העיניים". הפרשנים משתמשים בלשון פיגורטיבית כשהשימוש במטאפורה הוא האמצעי הפיגורטיבי הבולט. דרך השימוש באמצעי זה אינה שונה מזו שנעשית בו בדרך כלל, וקשה להצביע על שוני בשימוש באמצעי זה בקרב פרשני הכדורגל. מרכיב נוסף בלשונם של הפרשנים הוא השימוש במגבירים, כשהמגבירים לשם הפלגה מרובים באופן משמעותי מהמגבירים לשם יתרון. ניתן ליחס תופעה זו לכתיבה הריגושית המאפיינת את לשונם של פרשני הכדורגל באופן כללי. כמעט ולא נמצא שימוש בקבוצת המגבירים לשם הנמכה ונראה כי הסיבה לכך היא השימוש באלו האחרונים אופייני בעיקר למישלב ההגות ולכתיבה אקדמית ה"זהירה" ולא ללשון ה"אגרסיבית" והבוטה יותר של פרשני הכדורגל.

פרשני הכדורגל מרבים להשתמש בקלישאות שרובן ביטויים שבלוניים מתחומים שונים, המופיעים על פי רוב כקלישאות זוגיות, הבנויות מנוסחה קבועה: שם עצם + שם תואר. קלישאות רבות הן ביטויים ספורטיביים משדה המגרש, וכך גם חלק גדול מכותרות המאמרים. פרשני הכדורגל עושים שימוש רב במבעים אירוניים מגוונים למדי (היפוך משמעות סמוי, העמדת פנים, הדהוד וכו') ומרבים בשימוש בלשון בוטה שבולטים בה לשונות הגינוי, התוכחה וההאשמה. האפקט הבוטה מתעצם כאשר מתלווים אליו אמצעים רטוריים נוספים, כגון אירוניה, מטאפורות וכו'. מטרתם של אמצעים אלו היא לפגוע בנמען, והמשתמש מונע ע"י רגשות עוינות, שתכליתם להוקיע את הנמען. בלשונם של פרשני הכדורגל מתווסף לכך מימד נוסף של "התחשבות מן העבר", המשמש לא פעם כמסווה למשמעויות ש"הקוראים האדוקים" של מדורי הספורט ערים להם היטב.